



KARATZAS  
& PARTNERS  
Newsletter

## Οι πρόσφατες πιο σημαντικές αλλαγές στη νομοθεσία για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας μετά το νόμο N.4996/2022

Με το νόμο υπ' αριθμ. 4996/2022 (ΦΕΚ Α' 218/24.11.2022) επήλθαν σημαντικές και καινοτόμες αλλαγές στον τομέα της προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας. Ο νόμος N.4996/2022 τροποποίησε αρκετές από τις διατάξεις των νόμων N.2121/1993 και N.4481/2017 για ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συλλογικής διαχείρισης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Με την νέα νομοθεσία ενσωματώθηκαν στο εθνικό δίκαιο οι Ευρωπαϊκές Οδηγίες: α) υπ' αριθ. **2019/790** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Απριλίου 2019 **για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα στην ψηφιακή ενιαία αγορά (Directive on Copyright in the Digital Single Market, DSM Directive, η «DSM»)**,

β) υπ' αριθ. **2019/789** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Απριλίου 2019 **για τον καθορισμό κανόνων σχετικά με την άσκηση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων που ισχύουν για επιγραμμικές μεταδόσεις ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών και αναμεταδόσεις τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών προγραμμάτων** και

γ) υπ' αριθ. 2006/115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας.

Οι πιο σημαντικές αλλαγές και καινοτομίες στη νομοθεσία για την πνευματική ιδιοκτησία είναι οι ακόλουθες:

➤ **Δέουσα και αναλογική αμοιβή του πνευματικού δημιουργού**

Σύμφωνα με την πρόσφατη νομοθετική ρύθμιση, σε περίπτωση μεταβίβασης περιουσιακών δικαιωμάτων ή σύναψης σύμβασης ή παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, ο δημιουργός οφείλει να λάβει **δέουσα και αναλογική αμοιβή η οποία προσδιορίζεται σε ορισμένο ποσοστό<sup>1</sup>**.

Ο σκοπός της ρύθμισης είναι ότι οι δημιουργοί συνήθως βρίσκονται σε ασθενέστερη συμβατική θέση όταν χορηγούν άδεια χρήσης ή μεταβιβάζουν τα δικαιώματά τους και, συνεπώς, χρήζουν προστασίας, ώστε η αμοιβή τους να είναι κατάλληλη και αναλογική προς την πραγματική ή δυνητική οικονομική αξία των δικαιωμάτων για τα οποία χορηγείται άδεια χρήσης ή τα οποία μεταβιβάζονται. **Η νέα πρόβλεψη αποσκοπεί έτσι στο να αυξήσει την διαπραγματευτική ικανότητα των δημιουργών.**

**Βάση υπολογισμού** του ποσοστού της αμοιβής είναι όλα ανεξαιρέτως τα ακαθάριστα έσοδα ή έξοδα ή τα συνδυασμένα ακαθάριστα έσοδα και έξοδα που πραγματοποιούνται από την δραστηριότητα του αντισυμβαλλομένου και προέρχονται από την εκμετάλλευση του έργου. **Η παραίτηση ή ο συμβατικός περιορισμός των δικαιωμάτων του δημιουργού αναφορικά με την ανωτέρω αμοιβή είναι άκυρη.**

➤ **Δικαίωμα πρόσθετης αμοιβής και αναπροσαρμογής συμβάσεων**

Για πρώτη φορά προβλέπεται δικαίωμα του δημιουργού για πρόσθετη αμοιβή. Σύμφωνα με τη νέα νομοθετική ρύθμιση, προβλέπεται ότι ο δημιουργός δικαιούται (ελλείψει συμφωνίας η οποία να προκύπτει από συλλογικές διαπραγματεύσεις σε ισχύ) να αξιώνει πρόσθετη, κατάλληλη και δίκαιη αμοιβή από το μέρος με το οποίο έχει συνάψει σύμβαση εκμετάλλευσης ή έχει παραχωρήσει άδεια εκμετάλλευσης ή σύμβαση μεταβίβασης των περιουσιακών του δικαιωμάτων προς τον σκοπό εκμετάλλευσης.

Το δικαίωμα του δημιουργού υφίσταται σε περιπτώσεις που η αμοιβή, η οποία είχε αρχικά συμφωνηθεί, αποδεικνύεται δυσανάλογα χαμηλή σε σύγκριση με όλα τα επακόλουθα σχετικά έσοδα που προέρχονται από την εκμετάλλευση του έργου<sup>2</sup>.

---

1. Άρθρο 32 ν.2121/1993 όπως τροποποιήθηκε.

2. Νέο άρθρο 32Α του ν.2121/1993.

Ο σκοπός της ρύθμισης είναι ότι έχει παρατηρηθεί ότι πολλές φορές ο δημιουργός συνάπτει συμβάσεις για την εκμετάλλευση δικαιωμάτων μακράς διάρκειας, χωρίς να έχει την δυνατότητα να επαναδιαπραγματευτεί με τον αντισυμβαλλόμενο του την οικονομική αξία των δικαιωμάτων, η οποία μπορεί να αποδειχθεί, με την πάροδο του χρόνου, σημαντικά υψηλότερη απ' όσο είχε αρχικά εκτιμηθεί.

Για τον καθορισμό της αμοιβής, λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές συνθήκες κάθε περίπτωσης, συμπεριλαμβανομένης της συμβολής του δημιουργού, καθώς και οι ιδιαιτερότητες και οι πρακτικές αμοιβής των διαφορετικών τομέων περιεχομένου. Η αξίωση πρόσθετης αμοιβής δεν εφαρμόζεται σε συμφωνίες που συνάπτονται από οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης και ανεξάρτητες οντότητες διαχείρισης. Επίσης, οποιαδήποτε παραίτηση ή συμβατικός περιορισμός των δικαιωμάτων του δημιουργού είναι άκυρη.

➤ **Υποχρέωση διαφάνειας απέναντι στον πνευματικό δημιουργό**

Για πρώτη φορά θεσπίζεται η υποχρέωση διαφάνειας προς τον πνευματικό δημιουργό. Συγκεκριμένα, προβλέπεται η υποχρέωση του φυσικού ή νομικού προσώπου, στο οποίο ο πνευματικός δημιουργός έχει χορηγήσει άδεια εκμετάλλευσης ή με το οποίο έχει συνάψει σύμβαση εκμετάλλευσης ή έχει μεταβιβάσει τα δικαιώματά του, να παρέχει στον δημιουργό τακτικά και πάντως μία (1) τουλάχιστον φορά το έτος επικαιροποιημένες, σχετικές και επαρκείς πληροφορίες, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων κάθε τομέα σχετικά με την εκμετάλλευση και την προώθηση των έργων του<sup>3</sup>.

Η χορήγηση επαρκών και επακριβών πληροφοριών από τους αντισυμβαλλομένους του δημιουργού είναι σημαντική για τη διαφάνεια και την ισορροπία του συστήματος που διέπει την αμοιβή δημιουργών<sup>4</sup>.

Οι πληροφορίες θα πρέπει να παρέχονται κατά τρόπο κατανοητό από τον δημιουργό και να επιτρέπουν την αποτελεσματική αξιολόγηση της οικονομικής αξίας των εν λόγω δικαιωμάτων.

---

3. Νέο άρθρο 15Α του ν.2121/1993.

4. Βλ. Αιτιολογική Έκθεση ν.4996/2022.

➤ **Δικαίωμα ανάκλησης του δημιουργού**

Μία άλλη καινοτόμα αλλαγή του νομοθέτη είναι η **θέσπιση του δικαιώματος ανάκλησης**. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι όταν ο πνευματικός δημιουργός έχει συνάψει αποκλειστική σύμβαση εκμετάλλευσης ή έχει παραχωρήσει αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης ή σύμβαση μεταβίβασης των περιουσιακών του δικαιωμάτων επί έργου, **έχει δικαίωμα να ανακαλέσει εν όλω ή εν μέρει την σύμβαση ή την άδεια ή την μεταβίβαση των δικαιωμάτων ή να άρει τον αποκλειστικό χαρακτήρα της σύμβασης, όταν δεν λαμβάνει χώρα η εκμετάλλευση του έργου αυτού<sup>5</sup>**.

Ο λόγος που ο νομοθέτης, σε συμμόρφωση με όσα προβλέπει η Οδηγία DMS, εισήγαγε για πρώτη φορά το δικαίωμα ανάκλησης του δημιουργού είναι ότι, πολλές φορές, όταν οι δημιουργοί παραχωρούν άδειες χρήσεις ή μεταβιβάζουν τα δικαιώματά τους, αναμένουν ότι το έργο τους θα αποτελέσει αντικείμενο εκμετάλλευσης, χωρίς ωστόσο να έχουν πλέον την ευχέρεια να επιβάλλουν κάτι τέτοιο. Όταν, δηλαδή, τα δικαιώματα αυτά έχουν μεταβιβαστεί κατ' αποκλειστικότητα, οι δημιουργοί δεν μπορούν να ζητήσουν από το άλλο μέρος να εκμεταλλευθεί το έργο τους, καθώς ο τρίτος δικαιούχος έχει την απόλυτη εξουσία επί αυτού.

Το δικαίωμα ανάκλησης ή άρσης του αποκλειστικού χαρακτήρα της σύμβασης μπορεί να ασκηθεί μόνο μετά την πάροδο εύλογου χρονικού διαστήματος από την σύναψη της συμφωνίας για την χορήγηση αποκλειστικής άδειας. **Το δικαίωμα ανάκλησης δεν εφαρμόζεται στα κινηματογραφικά και εν γένει οπτικοακουστικά έργα.**

---

5. Νέο άρθρο 15B του ν.2121/1993.

➤ **Το νέο δικαίωμα των εκδοτών τύπου για τις ψηφιακές χρήσεις των έργων τους**

Για πρώτη φορά εισάγεται με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο ένα νέο συγγενικό δικαίωμα σχετικά με την προστασία των εκδόσεων τύπου για επιγραμμικές (online) χρήσεις.

Συγκεκριμένα, οι εγκατεστημένοι σε κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) **εκδότες τύπου** έχουν, όσον αφορά στην επιγραμμική χρήση των εκδόσεών τους από παρόχους υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας (δηλ. παρόχους κάθε υπηρεσίας που συνήθως παρέχεται **έναντι αμοιβής**, με ηλεκτρονικά μέσα εξ' αποστάσεως και κατόπιν συγκεκριμένης παραγγελίας) **το δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν α) την άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη αναπαραγωγή με οποιοδήποτε μέσο και μορφή και β) την διάθεση στο κοινό, κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση σε αυτά όπου και όταν ο ίδιος επιλέγει<sup>6</sup>.**

Με τη θέσπιση του νέου συγγενικού δικαιώματος των εκδοτών αναγνωρίζεται και ενθαρρύνεται περαιτέρω η οργανωτική και οικονομική συμβολή των εκδοτών στην παραγωγή εκδόσεων τύπου, ώστε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα του εκδοτικού κλάδου<sup>7</sup>. Σύμφωνα και με την Οδηγία DSM, οι εκδότες τύπου αντιμετωπίζουν προβλήματα όσον αφορά τη χορήγηση άδειας για την επιγραμμική χρήση των εκδόσεών τους σε παρόχους υπηρεσιών αυτού του είδους, κάτι που καθιστά δυσκολότερη την απόσβεση των επενδύσεών τους<sup>8</sup>.

Σύμφωνα με τη νομοθεσία, ως «έκδοση τύπου» νοείται μία συλλογή η οποία απαρτίζεται κυρίως από έργα λόγου δημοσιογραφικής φύσεως (για παράδειγμα, καθημερινές εφημερίδες, εβδομαδιαία ή μηνιαία περιοδικά συμπεριλαμβανομένων των συνδρομητικών περιοδικών), αποτελεί ένα μεμονωμένο αντικείμενο στο πλαίσιο μίας περιοδικής έκδοσης, έχει σκοπό την παροχή στο ευρύ κοινό πληροφοριών που σχετίζονται με τις ειδήσεις ή με άλλα θέματα και δημοσιεύεται σε οποιοδήποτε μέσο υπό την πρωτοβουλία, την εκδοτική ευθύνη και τον έλεγχο ενός παρόχου υπηρεσιών.

---

6. Νέο άρθρο 51β του Ν.2121/1993 όπως τροποποιήθηκε.

7. Βλ. Αιτιολογική Έκθεση ν.4996/2022.

8. Βλ. σκ. 54 της Οδηγίας DSM.

**Τα ανωτέρω δικαιώματα των εκδοτών τύπου δεν καταλαμβάνουν ιδιωτικές ή μη εμπορικές χρήσεις εκδόσεων τύπου από μεμονωμένους χρήστες, χρήσεις μεμονωμένων λέξεων ή πολύ σύντομων αποσπασμάτων εκδόσεων και πράξεις τοποθέτησης υπερσυνδέσμων (hyperlinks).**

Τα δικαιώματα των εκδοτών τύπου λήγουν εντός δύο (2) ετών μετά την δημοσίευση. Οι δημιουργοί έργων που έχουν ενσωματωθεί σε έκδοση τύπου λαμβάνουν ποσοστό επί των ετήσιων εσόδων που αποκομίζουν οι εκδότες τύπου για την χρήση των εκδόσεων τύπου για την χρήση των εκδόσεων τύπου από παρόχους υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας (που ανέρχεται σε 15% ή 25% επί των ετήσιων εσόδων).

➤ ***Χρήση έργων από παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών διαμοιρασμού περιεχομένου (online content-sharing service providers)***

Σύμφωνα με την νέα νομοθετική ρύθμιση, οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής/διαμοιρασμού περιεχομένου εκτελούν **μία πράξη παρουσίασης στο κοινό σε προστατευόμενα έργα πνευματικής ιδιοκτησίας που αναφορτώνονται από τους χρήστες και ως εκ τούτου, προκειμένου να παρουσιάσουν ή να διαθέσουν στο κοινό έργα πρέπει να έχουν λάβει άδεια από τους δικαιούχους των δικαιωμάτων παρουσίασης και διάθεσης στο κοινό<sup>9</sup>.**

Ως «πάροχος επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής/διαμοιρασμού περιεχομένου» νοείται ο πάροχος υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, του οποίου ο κύριος σκοπός είναι να αποθηκεύει και να παρέχει πρόσβαση στο κοινό σε σημαντική ποσότητα προστατευόμενων από την πνευματική ιδιοκτησία έργων που αναφορτώνονται από τους χρήστες του και τα οποία η υπηρεσία βελτιστοποιεί και προωθεί με σκοπό το κέρδος (στην έννοια αυτή δεν εμπίπτουν, ωστόσο, οι μη κερδοσκοπικές επιγραμμικές εγκυκλοπαίδειες και οι πλατφόρμες ανάπτυξης και κοινής χρήσης λογισμικού ανοικτού πηγαίου κώδικα).

---

9. Νέο άρθρο 66στ ν.2121/1993.

Με τη νέα νομοθετική ρύθμιση, επιδιώκεται η ασφάλεια δικαίου και προβλέπεται ότι οι πάροχοι των επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου **διενεργούν πράξη παρουσίασης ή διάθεσης στο κοινό, όταν παρέχουν πρόσβαση στο κοινό σε έργα προστατευόμενα από το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας που αναφορτώνονται από τους χρήστες και για αυτό πρέπει να λαμβάνουν άδειες από τους δικαιούχους.** Με αυτόν τον τρόπο, οι δικαιούχοι μπορούν να προσδιορίζουν κατά πόσο και υπό ποιες προϋποθέσεις, χρησιμοποιούνται τα έργα τους και να λαμβάνουν κατάλληλη αμοιβή<sup>10</sup>.

Σύμφωνα με τις νέες νομοθετικές ρυθμίσεις, όταν ένας πάροχος επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής/διαμοιρασμού περιεχομένου έχει λάβει άδεια, **η άδεια αυτή καλύπτει κατ' αρχήν και τις πράξεις παρουσίασης και διάθεσης στο κοινό που διενεργούνται από τους χρήστες, με την προϋπόθεση ότι οι χρήστες δεν ενεργούν σε εμπορική βάση ή η δραστηριότητά τους δεν αποφέρει σημαντικά έσοδα.**

**Εάν δεν λάβουν άδεια, οι πάροχοι ευθύνονται για μη αδειοδοτημένες πράξεις παρουσίασης και διάθεσης στο κοινό έργων,** εκτός εάν οι πάροχοι υπηρεσιών αποδείξουν ότι α) έχουν καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την απόκτηση της άδειας και β) έχουν καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια, προκειμένου να εξασφαλίσουν τη μη διαθεσιμότητα συγκεκριμένων έργων και γ) έχουν ενεργήσει με ταχύτητα, προκειμένου να απενεργοποιήσουν την πρόσβαση σε ή να αποσύρουν από τους ιστότοπους τους έργα, για τα οποία έχουν λάβει σχετική ειδοποίηση από τους δικαιούχους. **Η ανωτέρω απαλλαγή από την ευθύνη, βέβαια, δεν εφαρμόζεται σε παρόχους υπηρεσιών, κύριος σκοπός των οποίων είναι η συμμετοχή ή η διευκόλυνση της πειρατείας δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.**

Τέλος, να σημειωθεί ότι οι πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής/διαμοιρασμού περιεχομένου **θέτουν σε εφαρμογή αποτελεσματικό και ταχύ μηχανισμό υποβολής καταγγελιών και επανόρθωσης, που είναι διαθέσιμος στους χρήστες της υπηρεσίας,** σε περίπτωση διαφορών σχετικά με την απενεργοποίηση της πρόσβασης ή την αφαίρεση έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας που έχουν αναφορτωθεί από αυτούς. Όταν οι δικαιούχοι ζητούν να έχουν πρόσβαση στα συγκεκριμένα έργα ή άλλα αντικείμενα προστασίας, η πρόσβαση στα οποία έχει απενεργοποιηθεί, αιτιολογούν δεόντως τα αιτήματά τους.

---

10. Βλ. Αιτιολογική Έκθεση ν.4996/2022.



➤ **Σύστημα συλλογικής διαχείρισης με διευρυμένη ισχύ για τους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης**

Για πρώτη φορά, εισάγεται στο ελληνικό δίκαιο η **διευρυμένη συλλογική διαχείριση**, σύμφωνα με την οποία επιτρέπεται πλέον σε κάθε οργανισμό συλλογικής διαχείρισης να παραχωρεί άδειες εκμετάλλευσης αναφορικά με έργα ή άλλα αντικείμενα προστασίας όλων των δικαιούχων της κατηγορίας δικαιωμάτων που διαχειρίζεται, **ακόμα και στην περίπτωση που ορισμένοι δικαιούχοι της αυτής κατηγορίας δεν έχουν αναθέσει με σύμβαση ανάθεσης τη διαχείριση των δικαιωμάτων τους στον οργανισμό**<sup>11</sup>.

Ο νέος θεσμός της διευρυμένης συλλογικής διαχείρισης **λειτουργεί επικουρικά προς τη συλλογική διαχείριση πνευματικών δικαιωμάτων, όπως ρυθμίζεται ήδη από την ισχύουσα νομοθεσία, με στόχο τον αποκλεισμό της χρήσης προστατευόμενων έργων ή ερμηνειών χωρίς αμοιβή**, υποστηρίζοντας τόσο τα συμφέροντα των δικαιούχων για λήψη αμοιβών από τη χρήση των δικαιωμάτων τους, όσο και των χρηστών, για ασφάλεια κατά τη χρήση έργων.

Ο θεσμός της διευρυμένης διαχείρισης είναι εξαιρετικά σημαντικός στην κατηγορία των έργων του λόγου και εξυπηρετεί τόσο τα συμφέροντα των δικαιούχων όσο και των χρηστών. Πρωτίστως παρέχει ασφάλεια στους χρήστες, διότι μέσω των διευρυμένων αδειών αποκτούν δικαίωμα χρήσης του συνόλου των έργων της συγκεκριμένης κατηγορίας. Αφετέρου, ακόμα και οι δικαιούχοι που αδιαφορούν για τη διαχείριση των δικαιωμάτων τους προστατεύονται και εισπράττουν δικαιώματα από τη χρήση των έργων τους<sup>12</sup>.

Σύμφωνα με την νομοθεσία, η νέα διευρυμένη εκπροσώπηση ισχύει εφόσον:

- i. ο δηλών οργανισμός συλλογικής διαχείρισης είναι, βάσει των αναθέσεων σε αυτόν, **επαρκώς αντιπροσωπευτικός των δικαιούχων στο σχετικό είδος έργων** ή άλλων αντικειμένων προστασίας στην Ελλάδα,
- ii. **διασφαλίζονται τα συμφέροντα των δικαιούχων**, όπως αυτά προβλέπονται στον νόμο,
- iii. η απόκτηση της άδειας από δικαιούχους σε μεμονωμένη βάση είναι επαχθής και μη πρακτική (με την έννοια ότι δεν θα μπορούσε να καλύπτει όλους τους εμπλεκόμενους δικαιούχους) και

---

11. Νέο άρθρο 7Α ν.4481/2017.

12. Βλ. Αιτιολογική Έκθεση ν.4996/2022 και σκ. 46 της Οδηγίας DSM.

iv. αναγράφεται στην ιστοσελίδα του οργανισμού η δυνατότητά του να χορηγεί άδειες χρήσης έργων δυνάμει της διευρυμένης εκπροσώπησης και περαιτέρω το δικαίωμα του δικαιούχου, που δεν έχει αναθέσει τη διαχείριση στον οργανισμό, να αποκλείει αυτήν την εκπροσωπευτική εξουσία του οργανισμού (δήλωση εναντίωσης του δικαιούχου).

➤ **Το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού πνευματικών έργων**

Το δικαίωμα δημοσίου δανεισμού των πνευματικών δημιουργών αντικαθίσταται από δικαίωμα εύλογης αμοιβής. **Σύμφωνα με την νέα νομοθετική ρύθμιση, επιτρέπεται ο δημόσιος δανεισμός νομίμως δημοσιευμένων έργων σε ανοικτούς στο κοινό νόμιμους κατόχους των υλικών φορέων τους, ιδίως βιβλιοθήκες και δισκοθήκες, εξαιρουμένων φορέων ήχου και εικόνας που ενσωματώνουν οπτικοακουστικά έργα και ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές .**

Ως «δανεισμός» νοείται η διάθεση έργων προς χρήση για **περιορισμένο χρονικό διάστημα και όχι για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος, όταν γίνεται από ιδρύματα που είναι ανοιχτά στο κοινό<sup>14</sup>.**

Για τον δημόσιο δανεισμό, **οι νόμιμοι κάτοχοι των υλικών φορέων έργων (π.χ. βιβλιοθήκες) οφείλουν εύλογη αμοιβή στον δημιουργό, η οποία καταβάλλεται υποχρεωτικά στους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης των δικαιούχων και η καταβολή της απαλλάσσει από οποιαδήποτε άλλη υποχρέωση σχετικά με τον δημόσιο δανεισμό. Από την υποχρέωση καταβολής αμοιβής εξαιρείται ο δημόσιος δανεισμός από βιβλιοθήκες δημόσιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (σχολικές βιβλιοθήκες).**

---

13. Νέο άρθρο 5Α ν.2121/1993, όπως εισήχθη με το ν. 4996/2022 και τροποποιήθηκε πρόσφατα με το ν. 5043/2023, δυνάμει του οποίου ρητώς εξαιρέθηκαν από τη δυνατότητα δημόσιου δανεισμού οι φορείς ήχου και εικόνας που ενσωματώνουν οπτικοακουστικά έργα και ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές (πρόβλεψη που δεν είχε γίνει στο αρχικό κείμενο της διάταξης), λόγω του αυξημένου κινδύνου πειρατείας που ενέχεται στις περιπτώσεις των έργων αυτών.

14. Βλ. και άρθρο 12 της Οδηγίας 2006/115/EK.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις του νόμου, η αμοιβή για τον δημόσιο δανεισμό καθορίζεται σε συγκεκριμένα ποσοστά ανάλογα με το είδος του πνευματικού έργου [για παράδειγμα, η αμοιβή για τον δημόσιο δανεισμό έργων λόγου κατανέμεται κατά εβδομήντα τοις εκατό (70%) στους πνευματικούς δημιουργούς και ειδικότερα στους συγγραφείς και κατά τριάντα τοις εκατό (30%) στους εκδότες].

➤ **Μηχανισμός διαπραγμάτευσης για την πρόσβαση και διαθεσιμότητα οπτικοακουστικών έργων σε πλατφόρμες διάθεσης βίντεο κατά παραγγελία**

Εισάγεται για πρώτη φορά αποτελεσματικός μηχανισμός προστασίας των πνευματικών δημιουργών για τη χρήση των έργων τους από τις διαδικτυακές πλατφόρμες, ώστε να διασφαλίζεται αφενός ότι η χρήση των δικαιωμάτων θα γίνεται κατόπιν άδειας και αφετέρου ότι έτσι θα διασφαλίζονται τα εύλογα συμφέροντα των δικαιούχων, ώστε να λαμβάνουν αμοιβή για τη χρήση των έργων τους στο διαδίκτυο.

Σύμφωνα με τη νέα ρύθμιση, όταν τα μέρη αντιμετωπίζουν δυσκολίες για τη σύναψη συμβάσεων ή τη χορήγηση αδειών εκμετάλλευσης με σκοπό τη διάθεση οπτικοακουστικών έργων σε υπηρεσίες διάθεσης βίντεο κατά παραγγελία, μπορούν, εφόσον επιθυμούν, να ζητούν τη συνδρομή του Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας (Ο.Π.Ι.) ή τη συνδρομή διαμεσολαβητών. Ο Ο.Π.Ι. και οι διαμεσολαβητές παρέχουν συνδρομή στα μέρη στις διαπραγματεύσεις τους και τα βοηθούν να επιτύχουν συμφωνίες, μεταξύ άλλων, όπου κρίνεται σκόπιμο, με την υποβολή προτάσεων στα μέρη<sup>15</sup>.

➤ **Θέσπιση περαιτέρω περιορισμών στο περιουσιακό δικαίωμα του πνευματικού δημιουργού**

**1) Αναπαραγωγή έργων με σκοπό την εξόρυξη κειμένων και δεδομένων για σκοπούς επιστημονικής έρευνας**

---

15. Νέο άρθρο 34Α ν.2121/1993.

Θεσπίζεται **νέος περιορισμός των περιουσιακών δικαιωμάτων** του πνευματικού δημιουργού, σύμφωνα με τον οποίο επιτρέπεται η αναπαραγωγή έργων με σκοπό τη διεξαγωγή εξόρυξης κειμένων και δεδομένων για σκοπούς επιστημονικής έρευνας που πραγματοποιείται από ερευνητικούς οργανισμούς και ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς<sup>16</sup>.

Οι τεχνολογίες εξόρυξης κειμένων και δεδομένων είναι διαδεδομένες σε όλο το φάσμα της ψηφιακής οικονομίας, και ωφελούν τα πανεπιστήμια και άλλους ερευνητικούς οργανισμούς, καθώς και ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς<sup>17</sup>.

Ως **«εξόρυξη κειμένων και δεδομένων»** νοείται κάθε αυτοματοποιημένη αναλυτική τεχνική που αποσκοπεί στην ανάλυση κειμένων και δεδομένων σε ψηφιακή μορφή με στόχο την παραγωγή πληροφοριών.

Ως **«ερευνητικός οργανισμός»** νοείται το πανεπιστήμιο, συμπεριλαμβανομένων των βιβλιοθηκών του, το ερευνητικό ίδρυμα ή κάθε άλλη οντότητα με πρωταρχικό στόχο τη διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας ή την εκτέλεση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων ενώ ως «ίδρυμα πολιτιστικής κληρονομιάς» νοείται προσιτή στο κοινό βιβλιοθήκη ή μουσείο, αρχείο ή ίδρυμα κινηματογραφικής ή ακουστικής κληρονομιάς.

**Να σημειωθεί ότι επιτρέπεται η αναπαραγωγή και η εξαγωγή έργων σύμφωνα με τα ως άνω, υπό την προϋπόθεση ότι η χρήση δεν έχει ρητά περιοριστεί από τον δημιουργό ή άλλο δικαιούχο.**

## **2) Διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς**

Επιτρέπεται πλέον στα ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς **η δημιουργία αντιγράφων έργων που βρίσκονται μόνιμα στις συλλογές των ιδρυμάτων αυτών, σε οποιαδήποτε μορφή ή μέσο**, αποκλειστικά για τους σκοπούς της διατήρησης των εν λόγω έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας και στον βαθμό που αυτό απαιτείται για την εν λόγω διατήρηση<sup>18</sup>.

---

16. Νέα άρθρα 21A-21B v.2121/1993.

17. Βλ. σκ. 8 της Οδηγίας DSM.

18. Νέο άρθρο 22A v.2121/1993.

### 3) Χρήση πνευματικών δημιουργημάτων σε ψηφιακές διδακτικές δραστηριότητες

Προβλέπεται για πρώτη φορά **το δικαίωμα χρήσης ψηφιακών πνευματικών έργων για διδακτικούς σκοπούς**. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι επιτρέπονται, χωρίς την άδεια του δημιουργού, η αναπαραγωγή, η παρουσίαση στο κοινό και η κατ' αίτηση διάθεση στο κοινό για ψηφιακή χρήση έργων, χάριν μόνο παραδείγματος, **κατά τη διδασκαλία ή τις εξετάσεις σε εκπαιδευτικό ίδρυμα<sup>19</sup>**.

Με τη νέα ρύθμιση, **εναρμονίζεται η ανάγκη αξιοποίησης πνευματικών έργων σε ψηφιακές εκπαιδευτικές δραστηριότητες με το εύλογο συμφέρον των δικαιούχων να ελέγχουν τη χρήση των έργων τους μέσω της κατάλληλης αδειοδότησης και να λαμβάνουν εύλογη αμοιβή για τις ανωτέρω χρήσεις**.

Η εισαγωγή μιας νέας υποχρεωτικής εξαίρεσης ή περιορισμού είναι απαραίτητη, **προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα εκπαιδευτικά ιδρύματα τυγχάνουν πλήρους ασφάλειας δικαίου κατά τη χρήση έργων σε ψηφιακές διδακτικές δραστηριότητες<sup>20</sup>**.

Η χρήση των έργων επιτρέπεται **μόνο στον βαθμό που δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο μη εμπορικό σκοπό** και εφόσον η εν λόγω χρήση: α) πραγματοποιείται υπό την ευθύνη εκπαιδευτικού ιδρύματος στο οποίο έχουν πρόσβαση μόνο οι μαθητές ή οι φοιτητές και το εκπαιδευτικό προσωπικό του εκπαιδευτικού ιδρύματος, β) δεν υπερβαίνει το πέντε τοις εκατό (5%) της συνολικής έκτασης του έργου ή δεν υπερβαίνει ένα άρθρο νομίμως δημοσιευμένο σε εφημερίδα ή περιοδικό και γ) συνοδεύεται από αναφορά της πηγής, συμπεριλαμβανομένου του ονόματος του δημιουργού και του εκδότη, εκτός εάν διαπιστωθεί ότι αυτό είναι αδύνατο.

Σύμφωνα με τη νομοθεσία, για την ανωτέρω χρήση έργων **οφείλεται από τους χρήστες η καταβολή εύλογης αμοιβής στους δημιουργούς**, η οποία εισπράττεται υποχρεωτικά από τον οργανισμό συλλογικής διαχείρισης που εκπροσωπεί την ενδιαφερόμενη κατηγορία δικαιούχων.

---

19. Άρθρο 21 παρ.2-6 ν.2121/1993 όπως τροποποιήθηκε.

20. Βλ. σκ.19 της Οδηγίας DSM.

➤ **Καταληκτικές Παρατηρήσεις**

Οι νέες νομοθετικές αλλαγές στοχεύουν στην προσαρμογή και εξέλιξη του νομικού πλαισίου για την προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας **στην σύγχρονη ψηφιακή εποχή**. Οι νέες διατάξεις έχουν **ως κύριο σκοπό την ενίσχυση των δικαιωμάτων του πνευματικού δημιουργού στην σύγχρονη εποχή**, λαμβάνοντας υπόψη την ψηφιακή χρήση των πνευματικών έργων και τις τεχνολογικές εξελίξεις και αποσκοπούν στο να διασφαλίσουν ότι τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας γίνονται σεβαστά και οι πνευματικοί δημιουργοί αμείβονται για την χρήση και εκμετάλλευση των έργων τους.



Επιμέλεια:  
Δήμητρα Καράμπελα, Associate  
[d.karampela@karatza-partners.gr](mailto:d.karampela@karatza-partners.gr)